

גיליון מס' 243

כניסת שבת:

ירושלים: 19:14
ת"א: 19:29
חיפה: 19:22
באר-שבע: 19:29

יציאת שבת:

ירושלים: 20:30
ת"א: 20:33
חיפה: 20:35
באר-שבע: 20:31

השבוע בגליון:

4

האבנים הפלאות:
סגולה מעוררת-הדים סביב
אבני ציון ה'אור החיים'
הקדוש. מבדק.

זוג או פרד? !:

הזוגיות בראי הפרשה:
בלעם והבית היהודי!

3

מעשה בנבלה:

על תופעות-הלוואי של
מחלת היהירות

אסון מוכרז:

על חוף בלתי-מוכרז.
מסר נוקב ליום י"ז בתמוז

4

הגיליון י"ל ע"י:

"מכון בלבבי -
יהדות מלב אל לב"

יריית פתיחה / אבישי פרי

הרע אינו אפילו ביעקב, שהן המון העם שיתכנו בשם יעקב שכלם נשמרים מעשות רע, והגם שיטעו מדוך השכל אינו נקבע בנפשם האון שהוא חלק הרע. על דרך אומר (שיר ד') כולך יפה ומום אין בך. פירוש: שאין החטא עושה בו מום קבוע אלא לכלוך העובר על ידי רחיצה והדחה, וכמו שרמזו ז"ל (שיר השירים) במה שאמר הכתוב שחורה אני ונאווה.

1. מעשה ברחוב 'עין יעקב' --

"לא תאור את העם", חורף הקב"ה לבלעם, "כי ברוך הוא". ואנו עומדים נבוכים, מבקשים להבין: מה טיבה של אמירה זו; כלום מדוע לא ניתן לגדף ולנאץ עם אם הוא ברוך? מה הרובד העמוק יותר שגלום במשפט האומר-דרשני? יש לכם תשובה?

על משקל דברי ה'אור החיים' יש להמשיך את המקרא דנן: "לא הביט אוון ביעקב" - למה? מפני ש"ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו". מפני שבפנימיותו נשמה אלוקית. "נשמה שנתת בי, טהורה היא".

.. תופעת הלוואי של מחלת היוהרה היא ההיבט השלילי-קיצוני על האחר. העניו, הצליף בנו בעל 'חובות הלבבות', מביט גם על השיניים הלבנות שבנבלה הסרוחה!"

דווקא בלעם בן בעור פותח זרקור לאופי הנשמתי של היהודי:

כל לכלוך מסואב של חטא לא יצליח להיצרב באישיותו. כל עוון לא יאה אלא כתם. לעולם-לעולם לא יצליח לחדור ל D.N.A היהודי שלנו. אתה רואה בעיניך יהודים לא בני-ברקים, יהודים של חול, שאצלם 'שמע ישראל', כמה כואב, נשמע

כמים קרים לנפש עייפה, שותים אנו בצמא את דברי קודשו של קדוש ישראל, מרן רבי חיים בן עטר - בעל ה'אור החיים' הקדוש, שיום פטירתו, אגב, חל בימים אלה (יום חמישי):

לא הביט אוון - שהוא רושם המפעל

<<< המשך בעמוד הבא

גיליון "פרשת השבוע" - לאנשים שחושבים קצת יותר.

עורך ראשי: הסופר הרב אברהם ישראל פרידמן. יועץ תוכן: יצחק העברי. לקבלת הגיליון - מייל המערכת: abyisrael@gmail.com פלא: 0504116867. להנצחות פנה לפל: 0527697719

יריית פתיחה / אבישי פרי (המשך)

יותר שיר ישראלי - ודאי לא יסוד המלכת האלוקים על עולמו, וששומרי המצוות הם בעיניו בכלל זן חריג שנולד רק אתמול, בלב רחוב עין יעקב שבשכונת מאה שערים המסוגרת והשמרנית.

אבל אסור לשכוח, עם כל הכאב, להצית אש בלב היהודי החם. בנשמה האלוקית שמפעמת בקרבו. אסור לשכוח לשאוג בחוצות, דרך הפה והעט, שיהודים זה עם נבחר לאלוקיו, שמעידותיו אינם "הוא"! אחרת, נדבקת תווית בלתי-נאותה באדם ובאורח אינסטינקטיבי הוא נותן לה לנהל את חייו!

שלהי שנות ה-90. 'כיכר רבין', לב תל אביב.
"לא, לא לכפייה הדתית", שאג בגרון ניחר ההמון המשולהב שהתאסף בכיכר ההפגנות, ואף הניף שלטים בגנות הכפייה הדתית, כלשונו. אני, תאמינו או לא, עדיין מתקשה מאוד להאמין למפגינים הקובלים מרה על 'כפיה' אבירת-לב. בעיניי, ה'אני' של 'כיכר רבין' - מעוז החילוניות, הוא לא ה'אני'. עובדה היא, שכאשר אותם תל-אביביים יתארחו בבית חב"ד בנפאל או במומביי, הם מעצמם ידברו דת.

אסור ליהודי לצעוד עם תחושה מוטעית ש'כיכר רבין' היא ביתו הפרטי!

נשוב לראש דברינו ונפענח את החידה, לאור התובנה דלעיל שמסעירה את נפשנו: "לא תאור את העם" - אומר הקב"ה לבלעם. הוי-אומר: אין לך כל תוחלת בהטלת פגם בעם התורה, "כי ברוך הוא" - כי הוא, היינו אישיותו ומהותו, עשויים טוב צרוף וזך, וכי חדלונותיו ומגרעותיו הנם מעידות גרידא שאינם אלא כתם שלא כרוכים באישיות בעצם ולא מכתיבים את האופי!

2. מעשה בנבלה סרוחה.

בלעם אץ לנאץ את ישראל. דעתו טרופה עליו בדרך למטרה. למה? מה רע לז?

חז"ל בפרקי אבות (ה, יט) כבר לימדונו כי שלושה תכונות מאפיינות את שתום-העין וממילא את תלמידיו: עין רעה, נפש גבוהה ונפש רחבה. דומני, שאין כאן שלושה תכונות עכורות נפרדות, אלא אחד השזור בשני. שכן אם נתבונן, נבקש להבין מניין נבעה מידה מגונה זו 'עין רעה' שהתעלקה על הנביא הנוכרי? מה הניאו לכך? נראה שתכונת 'נפש גבוהה', היוהרה, היא שהניאתו להטיח רפש בעם התורה. נחמד יותר:

רבי שלום נח וינברג צ"ל - הרבי בעל ה'נתיבות שלום', מצליף בחיבורו הנודע, כי חטאם של המרגלים שהוציאו דיבת הארץ רעה נובע מהעדר-ההכנעה שאפף את ישותם. אלו, לדבריו, חשו 'ראשי בני ישראל' ומשכך הביטו בצורה שלילית-קיצונית על ארץ חמדת-אבות והניבו חורבן לדורות. זוהי תופעת הלואי של מחלת היוהרה.

העניו, הצליף בנו בעל 'חובות הלבבות' (שער הכניעה פרק ו'), בשל שפלותו, אינו מחפש פגמי אחרים ומומיהם, ואף בנבלה סרוחה הוא רואה שיניים לבנות, ואילו היהיר, מטבעו, עוסק בפגמי האחרים ובמגרעותיהם. חטא בלעם, כך נראה, נבע אף-הוא מתכונת היהירות שאפפה את כל ישותו ובמרכזה ה'אני ואפסי עוד'. בעטיה, ביקש להביט שחורות על עם הנצח ולהטיל בו רבב! נעדר האגו, לא מגביה עוף!

בגדר דין 'אדם חשוב' בקידושין

קידושין ז, א בגמרא: מר זוטרא: אדם חשוב, באותה הנאה שמקבל מתנה מהאישה, מקנה עצמה לו. הנה כבר הבאנו בשבוע שעבר לחקור מה צורת החלת הקידושין באדם חשוב: דעת התוספות, כי הקידושין חלים **בשווי הממוני של קבלתו** והרי שיש כאן קידושין בכסף, ולכן סבורים שאין כאן בפועל כל 'נתן הוא' שהרי אולי היא חסכה ערך ממוני בכיסה, אבל לא ממנו מאום לא קיבלה בפועל. אכן דעת הראשונים האחרים שהקידושין חלים **בעצם ההנאה** (הנאה שווה פרוטה אמנם). של האישה מהבעל החשוב, ומשכך חשוב אפוא שהוא נותן זאת לה. שכן, את ההנאה האיש נותן לאשה.

והשבוע חשבתי לתומי, בעזרת ה', כי בכך נחלקו הראשונים שחלקו האם דין של 'אדם חשוב' נאמר אך בקידושין או שמה גם במכירה. ראה בריטב"א נקט בדעת רש"י כי דין זה שנוי אך ורק לגבי קידושין וכי מה שנאמר בגמרא 'וכן לעניין ממון' נאמר על שאר הדינים המופיעים בסוגייתנו (ז, א). אולם ראה עוד ברמב"ן ואחרים שהרחיבו ודנו בזה. ונראה, שאם מדובר **בקניין בעצם ההנאה, הרי שדין זה לכאורה רלוונטי רק ביחס לקידושין** ולא לשאר מכירה שם לא שמענו סוג קניין זה, שאין בו ממון ממשי (ואין כאן שום הקשר לשווה כסף, שכן לא הכסף הוא מחיל החלות - כי-אם עצם ההנאה, וכי השווי הוא רק תנאי שולי), אכן הדעות הנוקטות שדין זה נאמר ביחס למכירה גם, בהכרח שסברו שיש כאן סוג של קניין כסף - היינו, שחלות הקידושין הוא בשווי ההנאה ולא בה בעצמה.

דא-עקא שדעת רש"י לא תעלה יפה לפי הדברים הללו, שכן מחד נקט לגבי 'אדם חשוב' שהקידושין חלים בהנאה של הכסף שהייתה אמורה לשלם לאדם שייתן לאיש המסרב עקבית לקבל מתנות, ומאידך, כדברי הריטב"א, לדעת רש"י דין זה לא קיים כלל במכירה. ולדבריו הלא יש כאן **גדר של קניין כסף, ומדוע שלא יועיל במכירה**. ועיין בכך.

חשוב לציין, שלפי הצד שהעלינו שהקידושין חלים בעצם ההנאה וכי השווי שלה הנו רק תנאי, יש באמת לדוש וללמוד מה המקור לגדר דין זה שלא שמענוהו מעולם. ולמעשה נראה, כי זה עצמו הגמרא מביאה מדין 'ערב' שם למדנו שחל שעבוד באמצעות הנאה וקורת-רוח שאין בה ממון של ממש. עוד יש להוסיף בדברי הריטב"א שנקט כי בכל מקום הנאה נחשבת לכסף, שאין זה אומר כי סבור שמדובר בכסף ממש, אלא בהחלט שהנאה יש בה ממש והיא חשובה - כמו שכסף חשוב. ועיין בדבר עוד.

הגיליון יוצא לאור לזכרה ולעילוי נשמתה של הצדקת מרת רבקה בת זרינטאג, עליה השלום. ת. נ. צ. ב. ה.

ניתן להשיג שוב את קובץ מים אדירים - אסופת מאמרי הגיליון על סדר הפרשיות בשליחת מייל ל: abyisrael@gmail.com

מאת: הגאון
רבי מרדכי טולדנו
אב בית הדין בירושלים

הבית (ו) היהודי!

"מה טובו אוהליך יעקב", מפטיר בלעם מול אוהלי ישראל. למה הוא מתכוון במילות ההלל שלו? איזה מסר יש כאן לאוהלי ישראל - לבית היהודי?

במשנה במסכת בבא בתרא (ס, א) שנינו: "לא יפתח אדם לחצר השותפים פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון". רבי יוחנן לומד זאת מהפסוק שבפרשתנו {במדבר כד-ב}: "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו" - מה ראה? ראה שאין פתחי אוהליהם מכוונים זה לזה, אמר: ראויים הללו שתשרה עליהם שכינה. לפי רש"י על-אתר, רבי יוחנן למד זאת מן המילים 'מה טובו' שבראשית מסכת ברכותיו, דהיינו שראה שאין פתחי אוהליהם מכוונים. ואילו ה'תוספות' כתבו שהדבר נלמד מסוף הפסוק - מ'ותהי עליו רוח אלוקים'. במה בעצם נחלקו?

רש"י לומד כי דווקא בלעם החומרי וגדוש התאוות, מצליח לראות את הנועם והטוב שבחיי הצניעות המאפיינים את אוהלי ישראל. אולם תוספות מלמדנו יסוד עצמתי: שדי

בהבטה חטופה על אוהלי ישראל כדי לשאוב רוח אלוקים. ואם בכלעם הערל נאמרו הדברים - על אחת כמה וכמה אנו, שמצויים בתוכו של הבית היהודי, יכולים ללמוד מכך איזה עוצמות רוחניות גלומות בו.

בית יהודי הוא לא רק מבנה. הוא מקום שצריך להשרות בו רוח אלוקים. שהוא יהיה מקום מעודן המחובר תדיר לבורא. זה אומר שההנהגה בין האיש לאשה צריכה להיות מלכותית, ואפילו שהרהיטים יהלמו את אופיו של הבית הקדוש.

צביונו של הבית היהודי נקבע לא אחת לפי השכנים והמכרים. גם מבלי משים-לב, הם יקבעו איך הבית שלנו ייראה. משכך עלינו תמיד לשים לב להתחבר עם שכנים עובדי ה'.

ידוע לכולנו, שיסוי בן קסמא פוגש בעובר-אורח שמבקש ממנו לבוא ולשכון כבוד בעירו. אך רבי יוסי ממאן: "אף אם אתה נותן לי כל כסף וזהב, ואבנים טובות ומרגליות שבעולם - איני דר אלא במקום תורה" (אבות ו, ט). וכל-כך למה? ישאל השואל. מדוע שאוצר גדול לא יוכל לשמש למשל להפרכת השממה הרוחניות במקום ריקן מיהדות? ההסבר הנו פשוט: לחברה חלק מכריע בקביעת צביון הבית. וכדי שתנוח עליו רוח אלוקים ורוח של קדושה צריך בהכרח שיהיו גם שכנים כאלו. אילולא מקום תורה, קשה עד מאוד ליצוק רוח אלוקים.

הביא לדפוס: הרב אברהם ישראל פרידמן

גשר ההלכה / דילמות הלכתיות מן החיים

'תיקון חצות או תפילה כוותיקין?'

שאלה: אדם ערני בשעת חצות ליל והוא שואל עצמו: אקונן כעת ב'תיקון חצות' ולבטח אפסח על ידי כך על תפילת בניך החמה, או שמא אנום שנתי ואז אוכל להתעורר בעת הבוקר המוקדמת? מה יעשה?

נדון זה מזכיר לי מיד את הנדון הנודע של ה'אשל אברהם' מבוטשאש ביחס לאדם שקשה עליו הצומות, ויש בידו ברירה או לצום צום י"ז בתמוז ובכך יימנע מלצום את צום תשעה באב או להיפך, מה יבכר לעשות. וכבר דנו בדבר מצד 'מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה', שאם למולו עומד צום י"ז בתמוז, הרי שכעת חייב לצומו ולא יוכל אפוא לדלג עליו. ודנו עוד בדבר מצד המחלוקת הנודעה בין הרמב"ן לבעל המאור בסוגיית אדם שמכניס עצמו לאונס (ראה שבת יט, א ושם קלה, א. וכרב הרחבנו בזה במדור 'תלמודא' לכיצה ח, א). ובשעתו זכורני שראיתי בספר 'חוט שני' שדש בנדון נוקט שבוודאי ישנה חובה מצד עצם התורה להתכוון למצווה עוד טרם קיומה שזה בוודאי נכלל בציווי התורה בעצם. שכן אם, למשל לא ירכוש האדם לולב בערב סוכות, האין יקיים המצווה.

ומעתה כאן גם היה מקום לדון שהדבר תלוי בשאלה האם מתייחסים להווה ולמצווה העומדת לפני האדם - 'תיקון חצות', או שמא ביחס למצווה שתבוא בהמשך - 'תפילה כוותיקין' (ראה ברכות כט, ב במקור לעניין זה). ומצאתי בספר ילקוט יוסף (השכמת הבוקר מהדורת תשס"ד עמ' קצ"א) שנוקט עדיף יותר לומר תיקון חצות למרות שבכך לא יתפלל כוותיקין, משום 'אין מעבירין על המצוות'. ובתורף דבריו למדנו ש'תיקון חצות' יש לו הגדרה של 'מצווה' ביחס לכך. ויש לעיין.

להלכה ולא למעשה

נקודה טובה.

מניש: אלי כהנא

הלכות כלבים

השיחה שהתנהלה עם הרב אפרים הכהן שטיינקולר - רב בית הכנסת בקיבוץ החילוני גבעת ברנר, הצליחה להדהים גם אותו - הרגיל בשאלות מקוריות וחריגות בנוף ההלכתי-קלאסי.

היה זה במסגרת ביקור שערך כותב השורות בקיבוץ החילוני הנודע, לשם כתבה שתתפרסם השבוע בעיתון 'יום ליום'. ניסיתי לעמוד על טיבו של השינוי המבורך לעבר היהדות שחל בדור הקיבוצים החדש. מסתבר אפוא, שכמעט ניתן להספיד את הדור המתנכר הראשון, שהיה כמעט המאפיין של הקיבוצים שנוולדו במדינת ישראל הטרייה. אנו חולפים ליד 'משתלות גבעת ברנר' וצלצלול טלפון מפר את השלווה הסטואית של האזור.

"רציתי לשאול, כבוד הרב", נשמע הקול מעבר לקו - מתברר של אחת מנשות הקיבוץ, "הכלב שלנו כבר לא אוכל כמה ימים והוא מת'סר. האם מותר לי להרגו כדי שלא יתייסר קשות?".

האבנים הפלאיות

מנהג רווח לאחרונה להניח אבן על קברו של ה'אור החיים' הקדוש ולהתנות את השבתה למקום בהגיע זמן הישועה. ערב הילולת קדוש ישראל, רבי חיים בן עטר זיע"א, זה הזמן לחקור: האם מדובר במנהג קדוש או בסגולה עממית? בעזרת חוקרי סגולות ונושעים, יצאנו לבדוק. * "כי רצו עבדיך את אבניה".

יצחק העברי

משפחת רובין חיכתה זה זמן רב לזיווג הגון עבור מספר ילדיהם שעמדו כולם בפרק 'האיש מקדש'. לאחר זמן מה, נושעו כולם באחת. "אבי המשפחה", מספר ידיד המשפחה ל'פרשניי' השבועי, "נטל שלושה אבנים שהניח על ציונו של ה'אור החיים' הקדוש שבהר הזיתים והבטיח להשיבם בבוא הישועה. בנוסף, למד מידי יום מתורתו. לא ארך זמן רב וזו לפתע, בעזרת השם, הפציעה". משפחת רובין לא לבד. יותר ויותר בני ישיבות ירושלמיים מספרים על הישועה שזכו לה עקב הסגולה הפלאית של האבנים המונחות על ציונו של רבי חיים בן עטר שבמורדות הר הזיתים. אז מהו באמת המקור למנהג שקנה שביטה בקרב רבים וטובים?

גל האבנים על קבר רבי קלונימוס

ישועות עם אבני ציונו הקדוש. ציון 'אור החיים' הקדוש. צילום: ויקיפדיה.

הרב אברהם אליעזר סופר, מחבר ספר הסגולות 'חיי בני ומזוני' ג' כרכים, בטוח שהמנהג הזה משתרש על יסודות איתנים. "כבר מקדמת-דנא נפוץ המנהג בירושלים", הוא אומר ל'פרשניי' השבועי, "שמיהו יוצא הילולת רבי חיים בן עטר, ויש מי שהיה יוצא מירושלים וביקש לשוב בשלום, היה נוטל אבן מגל האבנים שעל קבר רבי קלונימוס בעל הנס זיע"א שבמורדות הר הזיתים, והוא נשבע כי כאשר ישוב בשלום, ישיבה למקומה. המנהג הזה מופיע בספר 'אצר המלך' חלק א' עמוד 250). אין אפוא עילה לומר שלא נאמר זאת גם ביחס לקבר רבינו בעל 'האור החיים'. איש-שיחנו מבקש להטעים זאת בפשטות לאור שורש עניין הנחת אבן על הקבר - לעורר זכות המתים על המשתטחים על דברים, ומעתה אין ספק שכאשר המתפלל נוטל האבן שהניח אליו, הרי שבכך הוא מבקש שיעתיר עליו הצדיק במרומים גם כאשר יישוב לביתו.

הסגולה של רבי נחמן

לאחר מחשבה הרב סופר, חוקר הסגולות, מבקש לבסס באופן נוסף את המנהג שרווח לאחרונה: "רבי נחמן מברסלב כתב ב'ספר המידות' (עמוד קצ"ח) כי סגולה ללידה - שתישא האישה אצלה עץ קטן מג שעל קבר הצדיק, או מגנט, וליתן צדקה". תלמידו, רבי נחמן מטשעהריץ הסמך בהגותו המופלאות את הסגולה על המקרא בתהילים 'ממתים ידך ה', ממתים חלקם בחיים - וצפונך תמלא בטנם, ישבעו בנים' (תהילים י"ז-י"ד ט"ו), כלומר: שכשהאדם נוטל חתיכה מהקבר של הצדיק, היינו 'חלקך בחיים', הרי שזו סגולה להולדת בנים. מכאן, הוא מסיק, "שוב אנו רואים כי יש עניין כזה של נטילת חפצים מעל ציונו של הצדיק ויש בדבר בכדי לעורר זכות במרומים ולהביא לישועה לנזקק לה".

להשיב את האבן בזמן

עם-זאת, חשוב לציין - כי כפי שאומר לנו מאיר ג' - תלמיד ישיבת מיר בירושלים, ידוע בירושלים כי אנשים שלא השיבו את האבן למקומה מיד עם הגיע הישועה, סבלו מרורים מיד לאחר מכן, ומשכך הנוהגים בכך בוודאי שיחוסו על נפשם וישיבו את האבן למקומה עם הגיע הישועה, ללא שהיות.

חוף בלתי מוכרז - אסון מוכרז!

מדוע נצום ביום י"ז בתמוז על הבקיעות בחומות עיר הקודש לבדם? איזה סוד טומן בחובו יום הצום שפותח את 'בין המצרים' ומה כל-זה קשור לחופי הקיץ? עורך הגיליון במאמר מאלף ומרתק לרגל ימי 'בין המצרים' שבפתחנו.

הרב אברהם ישראל פרידמן

השתוממות ופליאה אוחזת אותנו בשעה שאנו מביטים על יום צום י"ז בתמוז: ביום זה מציין העם היהודי, את בקיעת חומות עיר הקודש והמקדש. וכל בן תוהה: מדוע יש צורך בקביעת צום עצמאי על ראשית החורבן בו בזמן שכבר נקבע כזה על החורבן בעצמו?! פלא! נקדים:

את פרשת כי-תצא פותחת התורה בבן סורר ומורה הממרה קול אב ואם, וממשיכה במצוות מעקה לבית. לבטח יש הקשר בין השניים. מהו?

העין היבשה חוזה את הקרוב והנראה לעין. באורח טבעי, מהרחוק תתעלם.

בן סורר ומורה, כבר כעת מגלה סימני פורקן נואשים - המסוכנים לקיומו הנורמטיבי של העולם. עצם איבוד הרסן והחתירה שלו לאנרכיה - אף אם על אש נמוכה, כבר מבשרים על חידלון-אנושי שאחריתו די-אובד. הוי-אומר: עצם חציית המסגרות וה'קווים האדומים', כבר טומנים בחובם דרדור שאין לו סוף. את כדור השלג המתגלגל הזה חייבים להפסיק עכשיו. בעתיד, יהא זה כבר מאוחר. ואם רצינו אפוא להצביע על הנקודה הרגישה שבה סימנו את כישלוננו המהדהד של הנער המופרע והברברי, נוכל להצביע על הרגעים הראשונים והסולידיים.

ולא רק אצל הבן הסורר, לצערנו, מהדהד מסר נוקב זה. תמיד, בכל כניסה למקום הטומן בחובו סכנה, עלינו לעצור עצמנו מאות מטרים לפניו. האסון, הרי, לא עושה הנחות לאיש!

מסר זה יילמד גם ממצוות מעקה - שמדברת עקרונית גם על סייגיו של הבית היהודי הקדוש.

התורה מגדירה את חשש הנפילה כחשש של הווה: "כי ייפול הנופל ממנו". האיש רק החל למוט מן הגג, והוא כבר חשוב ועומד כ"נופל". מדוע?

אלא, שבית נעדר-מעקה, הוא כבר אסון מוכרז. כמוהו כחוף בלי מצילים, בו האסון אפוא, הינו רק עניין של זמן. מכאן, שנקודת הנפילה הפיזית איננה חשובה - כמו הגרימה הישירה לזו. נקודת-השבר הקריטית נמצאת ברגעים הראשונים - המאבדים את היציבות.

בית נעדר-מעקה, כדאי שנחרוט על לוח ליבנו, איננו רק מקום שבו מדרון-חלקלק רוחני מסוכן. ההידרדרות כבר כאן!